

כנס יחסי אקדמיה- פריפריה

המכללה האקדמית ספיר

**אל עבר החלום: האתגרים של פרחי הוראה
בדואים הלומדים במכללה רב-תרבותית
בדרום הארץ**

ד"ר עדנאן ג'ריביע

מכון מופ"ת והמכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

המחקר נערך במסגרת תכנית הפוסט-דוקטורט במכון מופ"ת

בהנחיית פרופ' עירית קופפרברג

ההקשר

אמירה, בת 22 מישוב בלתי-מוכר

- "...מאז שהייתי קטנה, הייתי חולמת להמשיך ללמוד אחרי כיתה י"ב... אבל אחרי שסיימתי תיכון לא למדתי ונשארתי בבית (ללא לימודים ועבודה) למשך שנה, ואז התחלתי לשנוא כל דבר, אפילו הדבר האהוב עלי ביותר שזה הלימודים... אבא שלי עמד לצדי עד שהצלחתי לעבור את בחינת הקבלה (פסיכומטרי) והתחלתי ללמוד במכללה... תודה לאל. עד היום אני מכבדת את המילה של אבא שלי... הוא עד עכשיו עומד לצדי למרות שהתחנתני ועברתי לגור במקום אחר..."

ההקשר

• סמיח, בן 21 מישוב קבע

• "...אירוע זה התרחש לפני שהתחלתי את הלימודים שלי במכללה. במכללה דחו את ההרשמה שלי, בגלל שהיה לי ציון נמוך במקצוע מסוים. האירוע הזה השפיע עלי מאוד ועל המצב הנפשי שלי, כי הייתי מכין את עצמי ללימודים, בכדי לפתח את עצמי ואהיה מורה טוב ומצליח. לכן נאלצתי לשבת (ללא לימודים) לזמן קצר בכדי לשפר את הציון במקצוע הזה, ולהשיג ציון גבוה בכדי לעמוד בתנאי הקבלה של המכללה. זה עוזר לי להגשים את החלום שלי ואהיה מאושר בחיים האקדמיים שלי..."

מטרת המחקר

מטרת המחקר לבחון את האתגרים והקשיים של פרחי הוראה בדואים הלומדים במכללה רב-תרבותית בדרום הארץ, כפי שהם עולים מאירועים משמעותיים שהם חוו.

מסגרת תיאורטית

הקהילה הערבית-בדואית בנגב

- מבט אל עבר הקהילה הבדואית בנגב.
- אינטגרציה של בני הקהילה הבדואית בנגב במערכת השכלה גבוהה.
- אינטגרציה וחינוך בחברה רב-תרבותית.

חקר המיצוב בשיח נרטיבי

חקר המיצוב החברתי בשיח נרטיבי

הנחות היסוד של גישת חקר השיח (קופרברג, 2016):

1. שיח הוא פעולה תקשורתית באמצעות שפה.
2. אחת הפעולות השכיחות שבני אדם מבצעים היא סיפור סיפורים.
3. מחקר מכוון נתונים.
4. קיימת זיקה בין השיח וההקשר שלו, לכן חשוב להבין את ההקשר שבו נערך המחקר.

שאלות המחקר

(1) מהם הקשיים והאתגרים שעימם מתמודדים פרחי הוראה בדואים?

(2) כיצד פרחי הוראה בדואים מתמודדים עם הקשיים והאתגרים הללו?

המתודולוגיה

- משתתפים
- איסוף הנתונים
- שיטות הניתוח
- אתיקה
- אמינות

ניתוח סיפור 1 לדוגמא

• ורדה, בת 22; גרה בישוב-קבע

- "...ביום הבחינה בקורס מתמטיקה, הגעתי לבחינה מבלי ללמוד בצורה רצינית. רק פרפתי על המחברת שלי... באותו יום של הבחינה בבוקר, קרתה איתי בעיה בדרך **ההגעה** למכללה. הייתי **בהריון מתקדם** בחודש ה-9, בכניסה לבאר-שבע עמד שוטר תנועה, הוא הורה למונית לעצור, ואז ביקש מאתנו [הנוסעים] לרדת מהמונית, וללכת ברגל...
- ירדתי מהמונית והתחלתי לרוץ בערך שעה שלמה, בכדי להגיע בזמן לפני תחילת הבחינה... בסוף **הצלחתי** להגיע לתחנת האוטובוס והגעתי לבחינה בזמן... ברוך השם... עברתי את הבחינה הזאת **וקיבלתי ציון גבוה**... ואז **ידעתי** כי ההתמדה ואי-הווייתור חשובים מאוד, ורק אחרי שמתאמצים מצליחים..."

ניתוח סיפור 2 לדוגמא

• פארס, בן 22; גר בישוב לא-מוכר

- "...אני זוכר כאשר התחלתי ללמוד בכיתה ז', בשליש השני **עזבתי** את בית הספר. קרה אירוע מסוים בחיים שלי **שהפך** את החיים שלי באופן טוטאלי. אך אני חזרתי לבית הספר לאחר שמחנך הכיתה התעקש על כך שאחזור ללימודים. ואכן חזרתי והמשכתי ללמוד עד כיתה י"ב.
- הייתי מתכוון טוב למבחני הבגרות, כי חשבתי **שהעתיד** **יהיה יותר** טוב עם ההצלחות שאני משיג בבחינות, אך מאוחר יותר גיליתי... לאחר שסיימתי בית הספר התיכון, **לא למדתי** במוסד להשכלה גבוהה, כי הייתי מתכוון למבחן הפסיכומטרי. לאחר שהצלחתי התחלתי ללמוד במכללה, הלוואי שהזמן יחזור לאחור..."

הממצאים - האתגרים

הקשיים
והאתגרים
בתקופת
הלימודים
האקדמיים

שילוב בין משפחה
והורות לבין
לימודים אקדמיים

התנסות בהוראה
וגיבוש זהות
מקצועית

אתגרים בשלב
המעבר מבית
הספר לאקדמיה

היעדר הכוונה
לבחירת קריירה
מצד המורים

בגרות איכותית
המאפשרת כניסה
לאקדמיה

מבחן הפסיכומטרי
והשגת ציון סכס

קשיים תרבותיים –
אתגר עבור הבנות

אתגרים
הקשורים
למערכת החינוך
הבדואית

מחסום השפה
העברית

הממצאים - דרכי התמודדות

נשים

"רק אחרי"
שמתאמצות
מצליחות"

לעומת

גברים

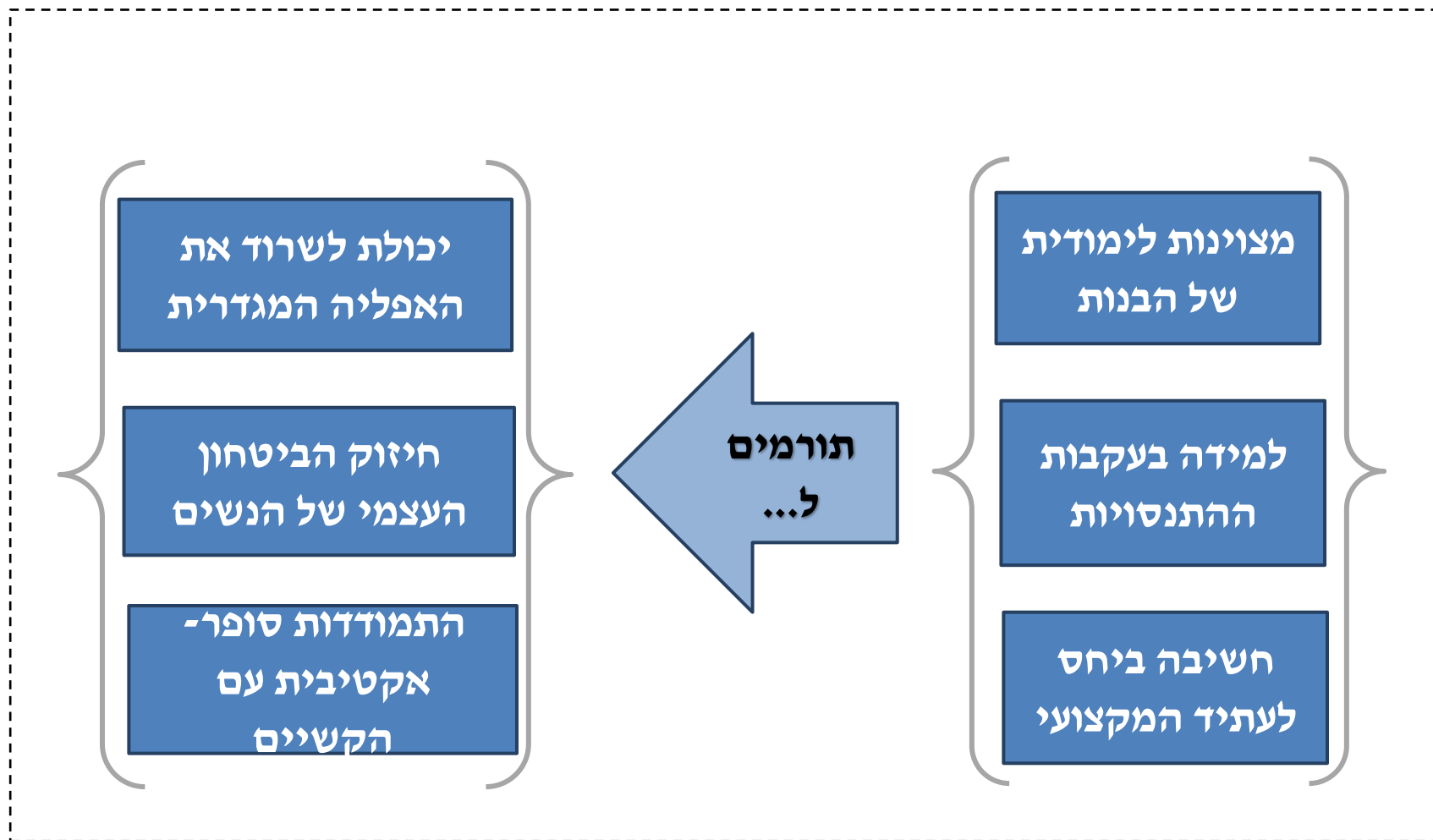
"השמים הם"
הגבול"

הנשים היו **נחושות** יותר
להתמודד עם הקשיים
והאתגרים **באופן סופר**
אקטיבי ודיווחו על
למידה עצמית בעקבות
ההתנסויות.

הגברים דיווחו בהרחבה
על הקשיים, אך לא
התייחסו לדרכי
התמודדות עמם.
נראה שהגברים
התמודדו עם הקשיים
והאתגרים רק **ברמה**
הרגשית.

סיכום

סיכום הממצאים של הנשים:

המשך!

סיכום

סיכום הממצאים של הגברים:

התמודדות רגשית
ופסיבית עם
האתגרים

חיזוק המסוגלות
העצמית של הגברים

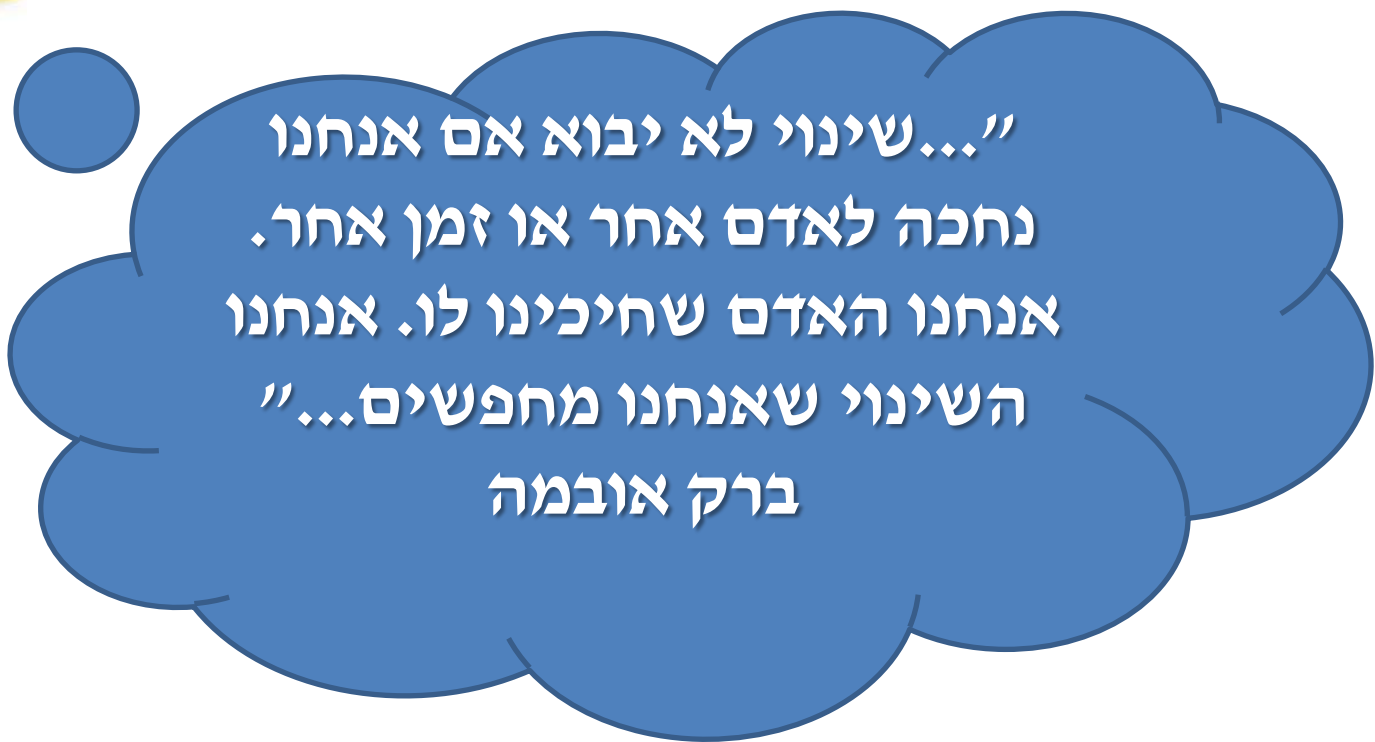
הצלחה להתקבל
ללימודים אקדמיים

תורמים
ל...

חופש
ואוטונומיה

עידוד ותמיכה
מצד ההורים
והמורים

חשיבה ביחס
לעתיד המקצועי

”...שינוי לא יבוא אם אנחנו
נחכה לאדם אחר או זמן אחר.
אנחנו האדם שחיכינו לו. אנחנו
השינוי שאנחנו מחפשים...”
ברק אובמה

adnan.grebea@gmail.com

ביבליוגרפיה

- ג'ריביע, ע' (בדפוס). מגשימים את חלומם: קשיים ואתגרי האינטגרציה של פרחי הוראה בדואים הלומדים במכללה רב-תרבותית בדרום הארץ. בתוך: מ' גוטמן וד' קוטר (עורכות). סוגיות ודילמות בהוראה בהקשר הרב-תרבותי: אינטרנציונליזציה, אינטגרציה וחינוך להכרת האחר (עמ' 95 - 115). תל-אביב: הוצאת מכון מופ"ת.
- ג'ריביע, ע' וקופפרברג, ע' ובן-אשר, ס' (2020). מילדות ועד לאקדמיה: מסעם הנרטיבי ומיצובם החברתי של פרחי הוראה בדואים בדרום הארץ. עיונים בחינוך, 20, 221 - 246.
- Gribiea, A., Ben-Asher, S., & Kupferberg, I. (2019). Silencing and silence in Negev Bedouin students' narrative discourse. *Israel Affairs*, 25(4), 617 - 634. DOI: 10.1080/13537121.2019.1626080